

632 / Б.

ХТО Є ГЕТЬМАН Павло Скоропадський?

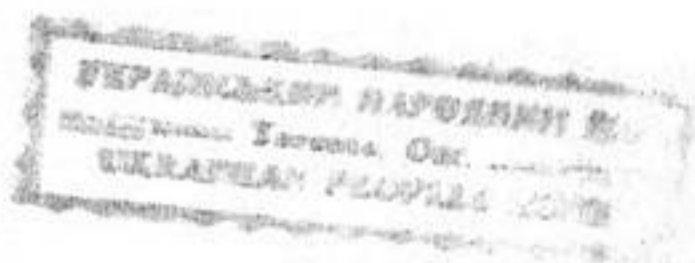
Канадське Товариство Приятелів України
(Осередок Торонто)

ПРОЕКТ «ВІДРОДЖЕННЯ»

Написав САМОВИДЕЦЬ

C1567
4393

~~Дар
Бр. Анд.
Бр. Анд.
(Зар. укр.)~~

Видання Союзу Гетьманців Державників Америки

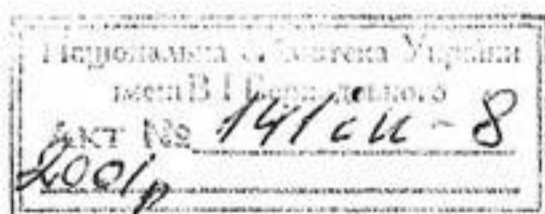
ШИКАГО, 1935

З друкарні СГД: 2406 W. Chicago Avenue, Chicago, Illinois

**ЙОГО СВІТЛІСТЬ
Я. В. ПАН ГЕТЬМАН ВСІЄЇ УКРАЇНИ
ПАВЛО СКОРОПАДСЬКИЙ**

Світлив В. К. 24. VI. 1918 в Київі,
в городі Гетьманської резиденції

ХТО Є ГЕТЬМАН ПАВЛО СКОРОПАДСЬКИЙ?

Здається, ні про кого з діячів українського державного здвигу з 1917—1919 років не розпущено стільки брехні та клевет, що про гетьмана Павла Скоропадського. Отся робота не тільки нечесна, але й нерозумна, бо шкідлива для нашого державного діла.

Як тепер виглядає, з усіх провідників різних українських груп гетьман П. Скоропадський має найбільші вигляди стати вождом у визволенню України з большевицького ярма та в відбудові української держави. Якже тоді поставляться до него і до веденого ним державного відродження сі люде, що сьогодні обкидають його болотом? Чи скажуть вони тоді своїм прихильникам не попірати визволу та державної будови України, бо на чолі сеї акції стоїть Скоропадський?.. Чи будуть вони далі кидати болотом на голову гетьмана — вожда, відродителя і воскресителя України?.. Чи не прийде тоді каяття, але каяття запізнене?.. І чи широкі круги Українців, напоювані тепер отруєю злоби та клевет, зможуть тоді за 24 годин змінити своє негати́вне відношення до вожда українського державного відродження?.. Чи вдасться тоді об'єднати розпорошені нині українські сили довкола одного вожда?

НЕ ПЛЮЙТЕ В СТУДНЮ, З ЯКОЇ МОЖЕ ПРИЙДЕТЬСЯ ПИТИ ВОДУ!

Отже важкі питання, над якими послідня вже пора сьогодні застановитись всім, хто почуває себе Українцем та хто думає державно а не фракційно.

Отся брошурка має вияснити, хто є Павло Скоропадський. Ті, що бажали-би мати ширші а на фактах і на документах оперті інформації про діяльність гетьмана Павла Скоропадського за його влади на Україні, нехай прочитають собі брошуру „Недавня Гетьманщина” (64 сторінок, ціна 25 центів), яку можна дістати в видавництві „Наш Стяг”, (Nash Stiah), 2406 West Chicago Ave., Chicago, Ill. Кожен Українець, що доси читав лиш односторонні клевети на гетьмана, повинен прочитати сю брошуру. Інакше його погляд буде скривлений; не буде ані вірний ані справедливий.

УКРАЇНСТВО СКОРОПАДСЬКИХ.

Можна часто вчитати, що гетьман Павло Скоропадський є „москалем”, що він не знає української мови чи нехтує її і т. п. Скільки-ж правди в тім?

Павло Скоропадський се потомок старого історичного, українського роду. Оден з його предків, Іван Скоропадський був горячим одnodумцем гетьмана Мазепи. Опісля сам був гетьманом України та в найтяжчих обставинах захищав останки української державности перед ударами царя Петра Великого — поки сам не повалився поражений ударом мізковим на вістку, що Україну підчинено наглядови т. зв. „Малоросійської Коллегії”.

Дід Павла, Іван Михайлович Скоропадський, був приятелем і патроном Шевченка, що місяцями проживав в домі Скоропадських в Тростянці на Полтавщині, розчитуючись там в старих українських літописах і гетьманських універсалах. Очевидно — розговірною мовою в домі Скоропадських була мова українська. Дочка отсего Івана Скоропадського (тітка гетьмана Павла), ровесниця і обожателька Шевченкового генія, Єлисавета Івановна Скоропадська (1830—1890), замужна графиня Милорадовичка, уфундувала своїм грошем Товариство імени Шевченка у Львові — тоді, коли на Вкраїні, по смерті Шевченка, російський уряд заборонив друк українських газет і книжок. Значить: тітка Павла Скоропадського, Єлисавета Скоропадська, здвигнула своїм грошем осередок і захист української культури поза межами сили російського п'ястука.

Дядько Павла Скоропадського, що був членом т. зв. Державного Совіту (неначе Сенату) в довоєнній Росії, в 1914-ім році виступив з промовою в обороні української мови та з протестом проти заборони обходу столітніх роковин Шевченкових народин російським правительством. Сей протест відбився широким відгомном у межах і поза межами Росії та звернув увагу Лондону, Парижа і Берліна на Українців під російським ярмом.

З такого ось роду походить Павло Скоропадський. Що всі ті факти незвісні або малозвісні українському загалови, се не диво. У нас люде взагалі мало знають свою історію, літературу і т. д., бо і де-ж мали їх навчитись? Але що українські редактори не знають тих фактів та на сліпо торочать про „московство” Скоропадських, се не лиш гріх і сором, але се і злочин проти їх читачів. Про сих редакторів можна сказати польською пословицею, що „учил Марцін Марціна, а сам глупі як”.

УКРАЇНСТВО ПАВЛА СКОРОПАДСЬКОГО.

Сам Павло Скоропадський ще до розпаду Росії почувався Українцем. Року 1915-ого звісний галицький патріот-проповідник та бувший редактор „Руслана”, о. Михайло Світенський з

Ладичина теребовельського повіту, мав нагоду стрінутись і довірочно розмовляти з Павлом Скоропадським, тоді ще генералом російської армії. В сій розмові, що головню оберталась довкола української справи, генерал Павло Скоропадський заявляв себе Українцем, говорив про український нарід і справу як про „наш нарід” і „нашу справу”, висказав тверду віру в будучність українського народу та впевняв отця Світенського, що мимо воєнних ударів українство дібеться остаточно своїх прав і автономії. В сих часах, коли Грушевський, Петлюра і Винниченко були автономістами з принципу та ані не думали про самостійність, такі заяви генерала Скоропадського свідчили, що він був не гіршим Українцем як вони.

Автор отсих стрічок мав нагоду кілька разів розмовляти довше з гетьманом Скоропадським. Через те мав він нагоду сам, на власні вуха, переконатись, що гетьман Скоропадський говорить по українськи краще, ніж більша часть тих, що лаяли його „москалем” — далеко краще, ніж більшість бувших міністрів Центральної Ради чи Директорії (яких, усіх до одного, автор отсеї брошури знає особисто). А так само мав автор отсеї брошури нагоду особисто переконатись, що гетьман Скоропадський є щирим, чесним, повним любови до України, але і розумним патріотом. У нас часто береться крикливість, демагогію, пусті а кріпкі слова, політичну істерію, радикалізм і крайні погляди за патріотизм. Таким „патріотом” гетьман Скоропадський не є. Його патріотизм наскрізь конструктивний, творчий — і то державницький.

ГЕТЬМАНЩИНА А ГАЙДАМАЧЧИНА.

Одного разу в Нью Йорку давано „велику” українську виставу. Виведено там на сцену і особу, що — як сказано було в програмі — мала персоніфікувати гетьмана України. Отсей „гетьман” з якоюсь дивною шапегою на лобі, з дикими вусищами та рівно диким поглядом, з оселедцем за вухом, з булавою як довбня що нею волів бють, в шараварах з матнею як невід на рибу — був дійсно вірним уособленням новітнього, українського гайдамацтва, розкуйовдженої політичної „думки” наших зрадикалізованих людей. Ось якого „гетьмана” — гайдамацького отамана — раді-би вони мати.

Тому-то гетьман Скоропадський, культурна, поважна, європейська постать зі зрівноваженим умом, сим людям не під смак. Гайдамацтво бажає собі отаманщини а не гетьмана. Одначе отамани палили лиш Синопи чи Скутарі, гуляли серед пожару та крови на базарах, грабили турецькі галери та каторги, різали ляха чи бусурмана (а часом і свого), але держави не бу-

дували. Державу будували консервативні, осілі, засібні городові козаки та їх гетьмани — „Ясновельможні” — як їх звать літописі, а за ними й Шевченко. Тим гетьманам голов болотом не мащено, але з пошаною схилялись перед ними хоругви, прапори та бунчуки військові серед биття литаврів та грому гармат. Бо се були не ватажки збунтованих рабів, а монархи вольної України.

Гетьман Павло Скоропадський був монархом, правителем держави — а не ватажком, не отаманом. Він не лестився черні. Він правив. Тому ненавидить його анархічне гайдамацтво півінтелігенських безштаньків. Але саме тому він зумів створити упорядковану державу, між тим як отаманія з Центральної Ради і Директорії ніякої, дійсної держави не була в силі здвигнути. „Власть” Центральної Ради кінчилась у входовій брамі будинку, де вона засідала, а „власть” Директорії обмежалась на той залізничий шлях, на якому стояв поїзд з Директорією. Власть гетьмана починалась на Бузі та Збручі, а кінчалась на Дні та на Чорнім Морі.

Що Павло Скоропадський вмів бути володарем України — її Ясновельможним — на се він дав докази всіми своїми актами як гетьман. Всі його акти повні мужеського достоїнства і державної поваги та спокійної відваги — чи коли він дорогою замаху обіймає владу, чи коли виступає перед радикальною українською публікою в „Українськім Клубі” або на відчненню українського університету в Києві і одержує... грімкий аплавз, чи коли відвідує цісаря Вильгелма II, чи коли складає булаву. В кожній ситуації він є монарх — спокійний, звязкий у вислові, певний себе, пануючий над собою, над оточенням і над ситуацією. А так само був він монархом — правителем, а до того розумним, далекозрячим правителем у всіх державних зарядженнях. Треба подивляти його вмлість добирати найспосібніші сили на становища членів його правительств, всесторінність його організаційних заходів, множество докнанної державно-творчої праці.

29. IV — 14. XII. 1918.

Дня 29 квітня 1918 р., він обняв 45-мільонову країну майже без влади, без армії, без флоти — без Криму, без належного доступу до моря. Як би не Німці та Австрійці, большевики заняли-би кожної хвилі Україну. До двох місяців по тім, як Скоропадський взяв булаву, Україна мала вже повний та сильний, урядовий апарат, мала назад флоту та невелику, але добру армію; відзискала Крим та здобула признання від сімох

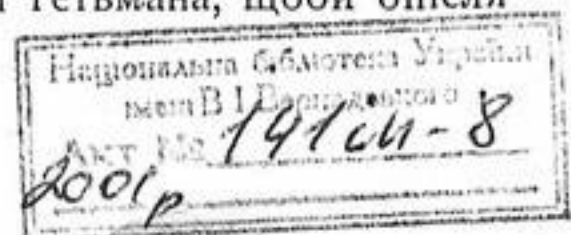
держав: Австро-Угорщини, Німеччини, Туреччини, Болгарії, Финляндії, Швейцарії і Польщі.

Коли гетьман обіймав владу, селяне України не мали землі, а промисловці не мали фабрик ні робітень. Центральна Рада „соціалізувала” все те на большевицький лад. Селяне — що правда — держали ще землю, як держали її опісля під большевиками, поки їх не „зліквідовано”. Але по закону Центральної Ради вся земля була „народня”, себто державна; дальші закони Центральної Ради мали вирішити, як-то держава має господарити „колективно” на сій землі. Одним почерком пера, в 24 годин по обіймленню ним влади, гетьман Скоропадський привернув землю селянам назад на їх приватну власність а до 5½ місяців видано земельний закон, силою котрого утворено Державний Земельний Банк та заряджено розпарцелювання великих земельних маєтків (себто: панських земель) поміж мало-земельних селян.

Центральна Рада відбирала землю панам „без викупу”, але так само без викупу забирала і селянську землю на власність соціалістичної держави. Значить: заводила большевицький лад, зводила всіх — і панів, і козаків і селян — на соціалізованих голодранців, на державних рабів. Гетьман, що правда, обіцяв панам і дукам невеличке відшкодування за забрану землю (викуп), але за те **забезпечив землю селянам на їх особисту власність.** Що-ж ліпше: чи большевицька соціалізація всеї землі, як се переводила Центральна Рада, чи парцеляція панської землі між селян, як се зарядив гетьман?

Коли гетьман обнимав владу, в Україні не було ні одного українського університету, а коли він складав булаву, лишав аж три українські університети — в Києві, Каменці Подільській і Полтаві. Як Скоропадського окликано гетьманом, у Києві був лиш один приватний український театр (Садовського); гетьман заложив українську державну оперу і два драматичні українські театри в Києві, які навіть спомагав щедро з власної кишені. Се гетьман дав почин Українській Національній Капелі (під орудою О. Кошиця), а так само Українській Академії Наук і Українській Академії Мистецтва у Києві.

Ось такий то „Москаль” з того Павла Скоропадського. Знала, кого скидати, славетна Директорія! В грудні 1918. повалила вона Гетьмана, а за два місяці, в лютім 1919. сама розбіглась, розвіялась на всі чотири вітри, згинула подібною неславною смертю як передше Центральна Рада. Себто — розлізлась... Ніхто її не розганяв, ніхто не скидав. Прямо: розлізлась, дезертирувала... І пощо-ж було скидати гетьмана, щоби опісля

здезертирувати? — Хиба, щоби Ленінови, Троцькому та Раковському шлях на Україну промостити... Бо доки був гетьман, доти большевицька Москва не мала доступу на Україну.

МОСКАЛІ ПРО ПАВЛА СКОРОПАДСЬКОГО

Говорячи про гетьмана Скоропадського в одному зі своїх писань, звісний російсько-монархістичний генерал, Денікін, висказується про него ось якими симпатичними словами: „ета хітрая собака — гетман”. Як Денікін відносився до гетьмана, доказом сего може бути, що він казав розстріляти полковника Боржковського за „зраду Росії”, а саме за те, що сей полковник служив гетьману як делегат на Кубанщину.

Другий російсько-монархістичний генерал, Келлер, писав до отамана Донців, генерала Краснова, таке: „Скоропадській повідімому предполагаєт ввести всех в заблужденіє — предвкушая прелесті своего **коронованія на престол українскаво королевства**”.

Москалі краще розуміли, до чого змагає гетьман, як не одні Українці.